DOI: 10.33766/2524-0323.92.335-345

УДК 378

О. А. Любчик,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри державно-правових дисциплін
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
(м. Северодонецьк, Україна)
e-mail: lyubchikaa@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8239-2129>

І. В. Шульженко,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології,
українознавства та соціально-правових
дисциплін Донецького національного
університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
(м. Кривий Ріг, Україна)
e-mail: shulzhenko@donnuet.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0414-6686>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті досліджуються погляди науковців, ставлення держави, проблеми педагогічних та науково-педагогічних працівників щодо сутності, умов проведення, порядку здійснення суб'єктів дистанційного навчання при здійсненні підготовки майбутніх підприємців. Обґрунтовується теза щодо неможливості повноцінної заміни очної форми навчання дистанційним. Стаття направлена на формування в суспільства (перш за все в здобувачів вищої освіти та педагогічних і науково-педагогічних працівників) усвідомлення про сильні та слабкі сторони дистанційного навчання, яке останнім часом активно впроваджується в українській освіті.

Запропоновані конкретні пропозиції щодо змін до чинного законодавства, а також надані методичні поради щодо використання дистанційної форми навчання для спеціальностей, які є базовими для організації та здійснення підприємницької діяльності в Україні.

Ключові слова: сутність дистанційного навчання, підготовка майбутніх підприємців, дистанційна форма навчання, недоліки дистанційного навчання, технології дистанційного навчання.

Постановка проблеми. Актуальність досліджуваної теми обумовлена активним використанням дистанційних технологій навчання закладами освіти в Україні та обраним пріоритетним напрямком забезпечення навчального процесу.

Проте, вважаємо, не всі галузі знань та спеціальності можна забезпечувати дистанційною формою навчання, адже саме здобувачів вищої освіти із спеціальностей, які спрямовані на організацію та здійснення в майбутньому підприємницької діяльності, недоцільно і небезпечно готувати дистанційно. Проблемність також обґрунтовується численними науковими статтями та методичними рекомендаціями щодо негативних наслідків запровадження таких форм і технологій в освітньому просторі України.

Україна котрий рік поспіль намагається подолати економічну кризу, яку поглиблюють політична, соціальна, кадрова, технологічна та навіть конституційна криза. Не останню роль у виникненні кризових явищ у суспільстві і державі відіграє і криза в системі освіти. Мільйони українців (переважно висококваліфікованих) покинули країну тимчасово або назавжди в пошуках гідної заробітної плати та заможного життя. Відроджувати вітчизняну економіку мають підприємці нової генерації, які підготовлені на принципах ринкової економіки та мають уміння і навички організації конкурентоспроможної справи. Проте нові кадри мусить забезпечити державі та суспільству національна освітня система, яка повинна виробити ефективні форми та методи навчання майбутньої ділової еліти, а отже, це справа вкрай відповідальна і потребує належного інвестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості та проблеми дистанційного навчання в Україні досліджували багато вітчизняних та зарубіжних фахівців із педагогіки та інших галузевих наук, а саме: А. Андрєєв, Дж. Андерсон, Ст. Віллер, Т. Едвард, Р. Клінг, Н. Левинський, Дж. Мюллер, А. Огур, О. Є. Петровський, М. Ю. Бухаркіна, В. В. Вишнівський, М. Е. Дмитрієв, М. В. Моїсєєва, Л. Б. Ліпчинська, Е. С. Полат, Я. А. Урсу, В. Л. Фірсов, Г. А. Шабанов та інші. Проте наукових праць із питань особливостей організації підготовки майбутніх підприємців за допомогою дистанційної форми навчання недостатньо, тому виникає потреба в їх ретельному дослідженні.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є теоретичне обґрунтування необхідності і важливості дистанційного навчання в певні періоди часу або для певних здобувачів освіти, а також обґрунтування недоцільності та навіть шкідливості спроби порівнювати та беззастережно схвалювати дистанційну форму навчання при підготовці майбутніх підприємців в Україні.

Виклад основного матеріалу. Поширення інфекційної хвороби (Coronavirus disease — 2019, аббревіатура COVID-19), яка вперше виявлена в грудні 2019 року (місто Ухань, Центральний Китай), почалася як спалах та розвинулася в пандемію, змусила увесь світ замислюватися над новими умовами та правилами життя. Не оминувло новаціями і всесвітній освітній простір. Україна, як європейська країна, також намагається в таких надскладних умовах пандемії використовувати весь наявний арсенал засобів, методів та форм навчання для створення умов по якісному наданню освітніх послуг, навіть попри карантинні заходи.

Зокрема, засобами вирішення цієї мети, за нормативною термінологією, стали *технології дистанційного навчання* — комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання в навчальних закладах та наукових

установах [1, п.1.6]. Відповідно до п.1.6 Положення про дистанційне навчання, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 N 466 (далі — Положення), для забезпечення безперервного надання освітніх послуг заклади освіти почали інтенсивно створювати та удосконалювати:

- 1) веб-ресурси навчальних дисциплін (програм);
- 2) веб-середовище дистанційного навчання;
- 3) систему управління веб-ресурсами навчальних дисциплін (програм);
- 4) інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання.

Україна, як і кожна країна світу, сьогодні стоїть перед вибором того, яку роль суспільство повинно надати дистанційній формі навчання в системі національної освіти. Якщо держава та суспільство дійсно прагнуть до цивілізаційного розвитку, економічної і технологічної незалежності, які забезпечать їй і політичну незалежність, то необхідно вкрай обережно ставитись до активного використання дистанційної форми навчання.

Активізація дистанційної форми навчання в Україні — це не стратегія розвитку інтелектуального потенціалу країни, а шлях до повної декваліфікації потенційно обдарованої молоді, і єдине, чим можна виправдати наявність такої форми освіти, це привабливість комерціалізації освітньої галузі і спосіб забезпечення права громадян на освіту (ст. 53 Конституції України).

Сьогодні розвитку України заважають економічна, соціальна, політична, конституційна кризи, також створює негативні умови для інвестиційного клімату озброєний конфлікт на сході країни, загострюється «кадровий голод» у вищих щаблях влади, і довершує ці негаразди епідемія COVID-19, яка поглиблює всі кризові явища і створює умови для посилення кризи в освіті. Вважаємо, що завдяки якійсій освіті, у тому числі підготовці висококваліфікованих фахівців у різних галузях, можна подолати проблеми, що накреслилися останнім часом. Проте, через активне (і не завжди якісне!) використання дистанційної форми освіти суспільство потенційно втрачає велику кількість кваліфікованих кадрів — майбутніх підприємців, які б могли забезпечити гідну конкуренцію на внутрішньому та зовнішньому ринку завдяки матеріальним та інтелектуальним здобуткам на благо держави. Мова йде перш за все про спеціальності, які спрямовані на підготовку фахівців у сфері економіки й організації підприємництва, які в умовах жорсткої конкуренції ринкової економіки повинні вміти запровадити нові та конкурентні методи організації та ведення бізнесу, мати конкурентні переваги як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку товарів та послуг. У «Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [2], до таких спеціальностей можна віднести переважно: «Фінанси, банківська справа та страхування», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Звісно, з огляду на кон'юнктуру ринку, необхідно уважно поставитись і до здобуття освіти іншими студентами різної фахової спрямованості. Важливо, щоб принаймні бюджетні місця у ЗВО з цих спеціальностей не використовували для підготовки здобувачів за дистанційною формою навчання.

Для організації дистанційного навчання в Україні розроблена законодавча база, у якій визначені особливості організації та здійснення такої форми навчання

(Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту»; накази МОН України «Про електронні освітні ресурси», «Про дистанційне навчання», Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти»; «Положення про дистанційне навчання»; «Про проведення педагогічного експерименту з дистанційної форми навчання в регіонах України»; «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» тощо).

Звісно, технології дистанційного навчання існували і раніше, як у світі, так і в Україні, але такого потужного використання та по тому й удосконалення набули через поширення пандемії. Відповідно до п.1.2 Положення про дистанційне навчання, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 N 466 [1] під *дистанційним навчанням* розуміється *індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно- комунікаційних технологій. Проте, цей пункт Положення дисонує з п. 2.1., згідно з яким: «Дистанційне навчання реалізовується шляхом:*

- застосування дистанційної форми як окремої форми навчання;
- використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах.

Тобто, указане положення під дистанційним навчанням розуміє одночасно: 1) процес набуття знань, умінь, навичок (*послідовність дій здобувача*); 2) окрему форму навчання (*від організації навчального процесу запровадженого навчальним закладом*); 3) використання технологій дистанційного навчання (*спосіб отримання здобувачем або спосіб надання закладом освіти навчальної інформації*).

Такий розбіг змістовного наповнення терміна «дистанційне навчання» де-що плутає дослідників цього освітнього феномену, наслідком чого є беззастережне позитивне його оцінювання, навіть коли в одному і тому ж контексті автор починає говорити про окрему форму навчання, а закінчує про технології дистанційного навчання.

Далі плутанину в термінології продовжує визначення в розділі 1 Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні [3], яка закріплює: «Дистанційна освіта - це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання». Тобто, «*окрема форма навчання*» — це не форма реалізації дистанційного навчання (як в Положенні), а дистанційна освіта (як в Концепції). Тоді очна і заочна форми навчання це теж – очна освіта та заочна освіта. У висновку, ми бачимо, що термін «форма навчання» дорівнюється терміну «освіта». Проте, це різні терміни і змістовне наповнення в них теж різне. Термін «форма навчання» означає «зовнішній вигляд освітнього процесу» і визначає його особливості щодо послідовності дій, способів спілкування суб'єктів навчального процесу, способів отримання інформації між ними для оволодіння здобувачами знань вмінь та навичок. Термін «освіта» означає «кінцевий результат освітнього процесу», характеризується певною сукупністю знань, умінь та навичок і підтверджується відповідним документом державного зразка (дипломом).

Варіації змістовного наповнення терміна «дистанційне навчання як окрема форма навчання» продовжує ст. 9 Закону України «Про освіту» (у подальшому Закон), яка в п.1 визначає: «Основними формами здобуття освіти є: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева)...». *Тобто, очне, заочне, дистанційне навчання – це вже не форма реалізації дистанційного навчання (як в Положенні), не дистанційна освіта (як в Концепції), а «форма здобуття освіти» (як у Законі).*

Але згідно з п.4 статті 9 Закону, *«Дистанційна форма здобуття освіти - це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій», що змістовно збігається з визначенням «дистанційного навчання» у визначенні п.1.2. Положення: «Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій».*

На нашу думку, термін «дистанційна форма навчання», як і будь-який інший повинен мати один змістовний сенс, тому пропонуємо під *формою дистанційного навчання* розуміти вид (форму) організації навчального процесу в навчальному закладі, у якому здобувач освіти отримує освітні послуги переважно за допомогою електронних пристроїв, програм та вебресурсів, що дозволяє здобувачу переважно в асинхронному режимі користуватись такими послугами поза територією навчального закладу. Наприкінці такого процесу здобувач вищої освіти набуває право на отримання документа державного зразка (диплому) про відповідний рівень освіти.

Своєю чергою, під *дистанційним навчанням* пропонуємо розуміти систему послідовних дій здобувача освіти, яка передбачена формою дистанційного навчання навчального закладу, де він здобуває відповідний рівень освіти за допомогою вебсередовища дистанційного навчання, яке створено цим навчальним закладом. Метою дистанційного навчання є набуття знань, умінь та навичок, що передбачені відповідним рівнем освіти.

Нові умови дистанційного навчання викликали неабиякий інтерес у науковців та практичних працівників, які досліджували та безпосередньо використовували нові форми, методи та засоби навчання. Якщо аналізувати тенденції наукових досліджень у цьому напрямку, виявляється, що багато хто побачив у таких умовах навчання більше переваг навіть у порівнянні з очною формою навчання.

Так В. М. Прибилова у своєму дослідженні стверджує: «Досконаліша форма дистанційного навчання – це навчання на основі використання всесвітніх і локальних комп'ютерних мереж (internet). Вона використовує переваги, що притаманні традиційним формам навчання, звільняючись від їх недоліків. Дистанційне навчання через інтернет забезпечує постійний контакт та інтенсивний обмін інформацією між слухачем та викладачем (тьютором), хоча фізично їх можуть розділяти тисячі кілометрів. Інша перевага такої форми навчання – гнучкість, що дає змогу слухачеві самостійно планувати заняття, не відриваючись від роботи або ж не залишаючи

свого місця проживання» [4, с. 29]. Як бачимо, у статті зазначено на відсутності недоліків дистанційного навчання, як особливої форми навчання.

Також авторка додає: «Останнім часом **internet** завоює все більшу популярність у вивченні тих чи інших дисциплін поряд із традиційними формами навчання. Це пов'язане із трьома обставинами: технічний розвиток **internet-технологій**, що дозволяють більш дешевими та зручними засобами реалізувати будь-яку навчальну модель; простота під'єднання до мережі Інтернет і низька вартість під'єднання [4, с. 28]. З цього маємо зробити висновок, що інтернет — це більш зручний спосіб організації процесу навчання в порівнянні із заочною та навіть очною формою навчання. Вважаємо, дуже сумнівна теза щодо переваг дистанційного навчання і його «більшої зручності».

Схвалюючи дистанційні лекції, В. М. Прибилова стверджує: «Використання новітніх інформаційних технологій (гіпертексту, мультимедіа, віртуальної реальності, інтернет-технологій) робить лекції виразними й унаочненими. Лекції можна слухати у будь-який час і на будь-якій відстані. Конспектувати матеріал не потрібно».

Тобто, саме дистанційні технології роблять лекції виразними й унаочненими і це добре, що конспектувати не потрібно!? Як бачимо, автор не стримує емоцій, вихваляючи дистанційне навчання. А якщо без емоцій та бажання опинитися в мейнстрімі, яке ж місце відведено було дистанційному навчанню як самостійній формі навчання ще рік тому?

Практикуючі педагогічні та науково-педагогічні працівники, керівники підприємств, установ та організацій знають, що заочне, а тим більше, дистанційна форми навчання — це не про якість освіти, не про високу кваліфікацію працівників та майбутніх підприємців, не про гордість за випускників навчальних закладів, не про достойну конкуренцію на ринку праці, — це про реалізацію кожного людського права на освіту (ст. 53 Конституції України). Це насамперед про можливість долучити до освітнього процесу якомога більшу кількість населення і, таким чином, «показати» показники рівня його освіченості. Це також про підтримку фінансової складової вищої освіти, особливо в період після винесення Рішення Конституційного Суду України № 5-рп/2004 від 4 березня 2004 року, про те, що згідно зі статтею 53 Конституції України у ЗВО державної і комунальної власності може бути платне навчання [5]. С. М. Степаненко, досліджуючи зародження попиту на дистанційне навчання, вказує: «У зв'язку з цією кризою в середині 90-х років з'явилися ініціативи і певні практичні кроки, як «знизу», так і «зверху», по ліквідації заочної освіти як форми підготовки у вищій школі України. Крім того, тема заочної вищої освіти практично зникла з нормативних документів, фахових журналів. Проте, одночасно з розвитком даних тенденцій на пострадянському просторі, суспільство поставило перед вищою школою всіх країн нову глобальну задачу – необхідність забезпечення доступу до вищої освіти все більш широких шарів суспільства при тому ж або такому, що скорочується, відносному рівні фінансуванні вищої школи з боку держави» [6, с. 31-32].

Також автор додає, що західна система вищої освіти відповіла на цей виклик створенням дистанційної форми навчання. Темпи її розвитку за середини 90-х років просто вражають: за 5 років кінця минулого століття спостерігалося збільшення обсягу послуг у 30 разів і більше! Так світовий ринок послуг дистанційної

освіти виріс із 97 млн. дол. у 1996 році до 3 900 млн дол у 2002 році, і темпи зростання об'єму цих послуг продовжують зростати.

Тож привабливість дистанційної форми навчання — це про гроші, це про осіб, які не можуть отримати освіту за допомогою очної форми навчання через вади здоров'я, обмеженість майнового стану здобувача освіти, віддаленість його місця проживання, складні сімейні обставини та інші негаразди чи просто власне небажання. Тому ми не маємо фахівців (лікарів, інженерів та інших), від яких чи то залежить життя людини, чи то безпека суспільства й держави які б набували освіти в дистанційній або навіть у заочній формі навчання.

Інша справа — використання дистанційних технологій навчання, як форма реалізації дистанційного навчання. Це спосіб доповнення інструментарію інших (перш за все, очної) форм навчання, які дозволяють додатково забезпечити зручність набуття знань, умінь та навичок за допомогою додаткових засобів отримання інформації. У такій інтерпретації поняття застосування дистанційних технологій навчання підвищує рівень засвоєння знань, створює умови для безперервності процесу навчання, дає можливість здобувачу освіти надолужити пропущений матеріал (чи то заняття) через хворобу (або внаслідок інших негараздів).

Щодо дистанційного навчання в Україні, на яке вимушено перейшли здобувачі очної та заочної форм навчання у зв'язку з карантинном, то треба констатувати, що юридично це не запровадження самостійної форми навчання, а намагання (при кожному продовженні строку карантину) за допомогою технологій дистанційного навчання забезпечити інші форми навчання (очне, заочне). Це жодним чином не шлях до якості освіти, а вимушений крок.

Недоліків дистанційного навчання багато, про що доводять різні дослідження [7, 8, 9, 10]. Частіше до основних недоліків дистанційного навчання відносять таке:

- *відсутність безпосереднього контакту між викладачем та студентом* (при дистанційному навчанні більшість його форм не передбачають прямого контакту викладача і студента, наприклад, деякі онлайн курси використовують відеолекції або текстовий матеріал, а тестову перевірку застосовують для перевірки засвоєння знань, а це може створювати у студента психологічний дискомфорт і відчуття взаємодії лише з інформаційною системою, а не з живою людиною);

- *відсутня або недостатня внутрішня мотивація здобувачів для якісного навчання, жорсткої самодисципліни;*

- *проблема аутентифікації та ідентифікації користувача* (не завжди є можливість визначити, чи сам студент виконував завдання або складав тест, особливо при асинхронному навчанні);

- *недостатній рівень практичних навичок як викладачів, так і студентів щодо роботи із сучасними платформами дистанційного навчання;*

- *відсутнє «емоційне забарвлення» процесу передачі знань*, що є сильною стороною більшості кваліфікованих викладачів традиційного навчання;

- *не отримують розвиток комунікативні навички в здобувачів*, що активуються при особистому контакті;

- *відсутність соціальної взаємодії* (втрачається вміння працювати в команді).

Усі ці недоліки стосуються процесу засвоєння знань здобувачами освіти, але існу-

ють НЕПрийнятні для організації якісної освіти проблеми, які стосуються контрольних заходів, якими завершується певний період навчання, — вхідний (нульовий), поточний та підсумковий контроль (різновидом якого є семестровий контроль та підсумкова атестація).

Фахівці з педагогіки розуміють, що якість освіти — це не якість знань викладача чи сила його натхнення в намаганні їх передати аудиторії (проте, це теж важливо), якість знань — це не технології та комп'ютерна техніка (однак, без цього теж буде складно), якість знань забезпечується якісним та неупередженим контролем надбаних знань, умінь і навичок. Фахівці знають, якщо налагоджений системний та об'єктивний контроль у конкретного викладача, то здобувачі (адаптуючись) саме при вивченні цієї навчальної дисципліни демонструють «дива наполегливості» і навпаки, якщо на контрольному заході можна «списати», використати роботу іншого здобувача, відповідати й одночасно дивитись у джерело інформації, то наполегливість і, як результат, якість знань наближається до нуля.

Саме дистанційне навчання, як окрема форма навчання, і дистанційні технології не можуть розв'язати проблему якісного (об'єктивного) контролю знань. Часто дослідники вказують, що цей недолік вирішується за допомогою тестів і наділяють тестування статусом найважливішого методу контролю знань у дистанційному навчанні [10, с. 30; 11, с. 7; 12]. Проте жодна форма дистанційного тестування не спроможна вирішити, хто саме відповідав на питання тестів (навіть якщо виставлено термін часу для відповіді).

Відсутність методів ефективного контролю породжує низьку вмотивованість до навчання і, як наслідок, низький рівень знань. Тому майбутні підприємці в умовах підвищеного рівня конкуренції на сучасному внутрішньому та зовнішньому ринку не повинні мати такого «привілею», як можливість навчання в дистанційній формі. Саме рівень знань та навичок вітчизняних підприємців створює можливість для розвитку вітчизняної промисловості, підвищення рівня сфери послуг в Україні, ефективне використання об'єктів авторського і патентного права, а також інструментів фінансових ринків, що в підсумку дає надію країні знову вступити до клубу заможних і дійсно незалежних держав.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що дистанційне навчання, як окрема форма навчання, не може і не повинна на рівних умовах конкурувати з іншими формами (насамперед, із очною) за якість освітнього процесу та за кваліфікованого випускника – майбутнього підприємця, але дистанційні технології можуть і повинні: 1) покращити умови очної і заочної та дистанційної форм навчання, 2) забезпечити безперервність процесу навчання в умовах глобальних викликів, 3) надати можливість реалізувати право на освіту особам з вадами здоров'я та тим особам, які через інші обставини, не мають можливості вчитися очно або заочно чи не бажають цього.

Використані джерела:

1. Положення про дистанційне навчання. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE23235.html. (дата звернення: 02.12.2020 р.)

2. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.15. № 266. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 02.12.2020 р.)

3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні від 20.12.2000 р. URL : <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>. (дата звернення: 02.12.2020 р.)

4. Прибилюва В. М. Проблеми та переваги дистанційного. URL : <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/download/8791/8312/>. (дата звернення: 02.12.2020 р.)

5. Рішення Конституційного Суду України № 5-рп/2004 від 4 березня 2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-04#n54>. (дата звернення: 02.12.2020 р.)

6. Степаненко С. В. Про трансформацію системи заочної освіти в умовах інтеграції в Європейський освітній простір / С. М. Степаненко. *Вища школа*. 2007. № 2. С. 31–37.

7. Андрос М. Є. Питання організації дистанційного навчання в надзвичайних освітніх умовах : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції 16 червня 2020 року, Київ. С. 8–10.

8. Баришнікова В. В. Авласенко-Канарович О. О. Основні переваги та недоліки дистанційної освіти : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції 16 червня 2020 року, Київ. С. 13–14.

9. Дистанційне навчання. Переваги та недоліки. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-04#n54>. (дата звернення: 02.12.2020 р.)

10. Гордієнко Л. П. Методи контролю оцінки знань при дистанційній формі навчання : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції 16 червня 2020 року, Київ. С. 29–31.

11. Безрученков Ю. В. Педагогічний контроль в системі дистанційного навчання. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadsps_2015_2_3.pdf. (дата звернення: 02.12.2020 р.)

12. Колонтаєвський О. П. Тестування в системі дистанційного навчання. URL : <http://2018.moodleoot.in.ua/course/view.php?id=11>. (дата звернення: 02.12.2020 р.)

References:

1. Polozhennia pro dystantsiine navchannia. Zatverdzheno Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 25.04.2013 № 466. (2013) N. p. URL : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/RE23235.html. [in Ukrainian].

2. Perelik haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.04.15. № 266. N. p. (2015) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].

3. Kontseptsiiia rozvytku dystantsiinoi osvity v Ukraini vid 20.12.2000 r. (2020) N. p. URL : <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>. [in Ukrainian].

4. Prybylova, V. M. Problemy ta perevahy dystantsiinoho. N. d. N. p. URL : <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/download/8791/8312/>. [in Ukrainian].

5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy № N 5-rp/2004 vid 4 bereznia 2004. (2004) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-04#n54>. [in Ukrainian].

6. Stepanenko, S. V. (2007) Pro transformatsiiu systemy zaochnoi osvity v umovakh intehratsii v Yevropeyskyi osvitnii prostir / S. M. Stepanenko. *Vyscha shkola - High school*, 2, 31–37. [in Ukrainian].

7. Andros, M. Ye. (2020) Pytannia orhanizatsii dystantsiinoho navchannia v nadzvychai-nykh osvitnikh umovakh : materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii 16 chervnia 2020 roku - *Issues of organization of distance learning in emergency educational conditions: materials of the I All-Ukrainian scientific-practical conference on June 16*. Kyiv, 8–10. [in Ukrainian].

8. Baryshnikova, V. V., Avlasenko-Kanarovych, O. O. (2020) Osnovni perevahy ta nedoliky dystantsiinoi osvity : materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktych-noi konferentsii 16 chervnia 2020 roku - The main advantages and disadvantages of distance education: materials of the I All-Ukrainian scientific-practical conference on June 16. Kyiv, 13-14. [in Ukrainian].

9. Dystantsiine navchannia. Perevahy ta nedoliky. N. d. N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-04#n54>. [in Ukrainian].

10. Hordiienko, L. P. (2020) Metody kontroliu otsinky znan pry dystantsiinii formi navchannia : materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychmoi konferentsii 16 chervnia - Methods of control of knowledge assessment in distance learning: materials of the I All-Ukrainian scientific-practical conference on June 16, Kyiv, 29-31. [in Ukrainian].

11. Bezruchenkov, Yu. V. N. d. N. p. Pedahohichniy kontrol v systemi dystantsiinoho navchannia. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2015_2_3.pdf. [in Ukrainian].

12. Kolontaievskiy, O. P. Testuvannia v systemi dystantsiinoho navchannia. N. d. N. p. URL : <http://2018.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=11>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.12.2020

Любчик А. А.,

доктор юридических наук, доцент,
профессор кафедры государственно-правовых дисциплин
Луганского государственного университета
внутренних дел имени Э. А. Дидоренко
(г. Северодонецк, Украина)

Шульженко И. В.,

кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры иностранной филологии,
украиноведения и социально-правовых дисциплин
Донецкого национального университета
экономики и торговли
имени Михаила Туган-Барановского
(г. Кривой Рог, Украина)

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ С ПОМОЩЬЮ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

В статье исследуются взгляды ученых, отношение государства, проблемы педагогических и научно-педагогических работников к сущности, условиям проведения, порядку осуществления, субъектов дистанционного обучения при подготовке будущих предпринимателей. Обосновывается тезис о невозможности полноценной замены очной формы обучения дистанционной.

Статья направлена на формирование у общества (прежде всего у соискателей высшего образования и педагогических и научно-педагогических работников) реального представления о сильных и слабых сторонах дистанционного обучения, которое в последнее время активно применяется в украинском образовании.

Сформулированы конкретные предложения относительно изменений в действующее законодательство, а также разработаны методические рекомендации по использованию дистанционной формы обучения для специальностей, которые являются базовыми для организации и осуществления предпринимательской деятельности в Украине.

Ключевые слова: сущность дистанционного обучения, подготовка будущих предпринимателей, дистанционная форма обучения, недостатки в дистанционном обучении, технологии дистанционного обучения.

Lyubchik O.,

Doctor of Laws, Docent,
Professor of the Department State and Legal disciplines
Luhansk State University of Internal Affairs
named after E. Didorenko
(Sievierodonetsk, Ukraine)

Shulzhenko I.,

Ph.D in Juridical Sciences, Docent, Associate Professor,
Donetsk National University of Economics
and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky
(Kryvyi Rih, Ukraine)

PECULIARITIES OF ORGANIZATION OF TRAINING OF FUTURE ENTREPRENEURS WITH THE HELP OF DISTANCE LEARNING

This article examines the views of scientists, the attitude of the state, the problems of pedagogical and scientific-pedagogical workers in relation to the essence, conditions, procedure, distance learning subjects in the training of future entrepreneurs. The thesis on the impossibility of a full-fledged replacement of the full-time form of distance learning is substantiated. The article is aimed at forming in society (especially higher education seekers and pedagogical and scientific-pedagogical workers) a real idea of the strengths and weaknesses of distance learning, which has recently been widely used in the education of Ukrainian youth.

The article offers specific proposals for changes in current legislation, as well as methodological advice on the use of distance learning for specialties that are basic for the organization and implementation of business activities in Ukraine.

The rapid spread of distance learning in Ukraine is not a strategy for the development of the country's intellectual potential, it is a way to complete disqualification of potentially gifted youth and the only thing that can justify the existence of such a form of education is the attractiveness of commercialization of education.

It can be argued that distance learning, as a separate form of learning, can not and should not compete on equal terms with other forms (especially full-time) for the quality of the educational process and for a qualified graduate - a future entrepreneur, but distance technology can and should: 1) to improve the conditions of full-time and part-time and distance learning, 2) to ensure the continuity of the learning process in the context of global challenges, 3) to provide the right to education to persons with disabilities and those who due to other circumstances can not study full-time or in absentia, or do not want it.

Keywords: essence of distance learning, preparation of future entrepreneurs, distance form of education, shortcomings of distance learning, technologies of distance learning.